

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

Ulm, 1725

Fasciculus LXVII. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

lo suo tortorem carnis impunitus esset. Habet in secreto cordis sui tortorem conscientia sua, & impunitus vocatur? hoc est, quod Deus per Prophetam suum Jeremiam cap. 14. intonat in peccatores, dicens: effundam super eos malum suum. q. d. non ego manum ponam ad flagella, quibus castigem eos: sufficiet, eos propriis culpâs, omnî flagellô meo acerbioribus, puniri. Hinc S. Ambros. peccatum viperæ partui comparat, quæ propriæ Matris pectus discerpens atque dilacerans eidem crudelissimam infert mortem. Juvenem ajunt Ferariæ vixisse, firmæ ut apparebat valetudinis: verum spem vitæ longioris ei mox inopinâ morte fuisse intercisam. Adductos quamprimùm, ad dicendam de hoc mortis genere sententiam Medicos, nil decidisse prius, quam emortui adolescentis dissectum cadaver inspexissent, in quo cum pulmones, jecur, splenem, ac cætera membra reperissent integra, nullaque tabe afflata, ne dum corrupta, in solo corde tandem invenisse vermem, illud scædè dilaniantem: erutum inde variisque liquoribus, quibus suffocaretur, immersum, innatasse omnibus, donec in succum, è cepis aliisque expressum coniectus, & natæ, & vivere desierit. Poterant utique Medici, nî experimenti capiendi causâ id egissent, unâ statim contritione extinguere hunc hostem. Hoc ipsum poteris & tu Christiane Lector! si sentias vermem rodentis conscientia; unicâ pectoris contritione opus erit confessioni conjuncta, sicque ab immani ejus laniena aternùm securus vives.

FASCICULUS LXVII.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 1. & 2. lib. 1. Machabæorum, in quibus describuntur Alexandri Victoria & mors. Antiochi illustris Victoria. Despoliatio Templi Jerosolymitani. Mathathia luctus, sortitudo.

N. 416. Considera:

Qualis tandem finis Regum Potentiam & grandes eorum Triumphos Victoriasque coronet. Alexander interfectis tot Regibus, subactis tot Populis, expugna-

pugnatis tot urbibus ad ultima usque terrarum penetrasse videbatur, immensis Gentium spoliis ditatus, tantoque terrore universum repleverat orbem, ut de eo testentur Sacrae Paginae v. 3. cap. 1. *Siluit terra in conspectu ejus.* Verum post haec omnia Fortunae & Potentiae suae prodigia, decidit in lectum: & cognovit, quod moreretur. v. 6. capituli cit. Hanc tandem coronide superbae mundi coronae coronantur. Hic est epilogus magnae illius tragediae, quam ludunt in Theatro hujus mundi Reges & Principes. Quare mortuo Alexandro M. ut refert S. Antoninus p. 4. tit. 14. assererat Philosophorum aliquis: *qui totam heri conculcabat terram, & possidebat eam, nunc possidetur ab ea: heri non sufficiebat ei totus mundus, nunc sufficiunt ei quatuor ulnae terrae: heri totam calcabat humum, hodie calcatur ab ea: heri dominabatur ei, & possidebat eam, nunc possidetur ab ea: heri premebat eam, nunc premitur ab ea: ducebat heri exercitum super eam, nunc ab exercitu ducitur sub terra.* Utinam ad haec sapientis dicta saperent insipientes mundanae gloriae amatores. Utinam cum regio Vate, tot victoriis & triumphis insigni exclamarent: *in pulverem mortis deduxisti me*, aut si crederent, arduum sibi nimis esse, virum tam sanctum imitari, imitarentur saltem barbarum, Saladinum nempe, totius Asiae dominatorem, qui morti proximus iussit, indusium suum in perdicam suspendi, & proclamari a Praecone: *hoc spoliium Orientis terror, Asiae dominator, ex tot Trophaeis secum abstulit.* Plane non fierent tot innocentium nece, tot urbium excidia, tot Provinciarum ruinae: sed qui plurima nunc capiunt Regna, se quoque ipsos caperent. Nascitur frequens Magnatum error ex eo plerumque, quod solem aspiciant solummodo orientem, occidentem nunquam: quod rosas intueantur cum florent, non vero cum marcescunt, & sint spectatores Jezabelis, in sublimi fenestra apparentis, non vero exinde canibus in praedam & esam abjectae Angelus mandato Dei in castra Sennacherib 4. Regum 19. irrumpens, tali milites morte affecit, ut externam eorum intuentes speciem vivos crederent, intrinsecus meris mortuorum cineribus constantes, qui minime hominis afflatu resolvi poterant. Moriuntur Reges, occumbunt Principes, & tamen ea est quandoque successorum habetudo mentis, ut quasi vivos semper aspiciant, nulla habitata ratione cinerum, ex quibus toti quanti constant. Consuetudo Graecorum est teste Petro Damia: Imperatori noviter electo, Infulis redimito, & coronam Procerum stipato offerre duo vascula, unum mortuorum ossibus & cinere plenum, alterum subtili stuppâ impletum, quam applicatus ignis

in ictu oculi consumit. Ex primo valculo discat Imperator nosse se ipsum, in cineres & ossa resolvendum more aliorum hominum, ex altero diem Judicii cogitare, quò repentinò incendio totus resolveretur mundus. Si spectaculum isthoc suis præfixisset oculis, & attentà mente considerasset *Antiochus* iste, illustris filius *Antiochi Regis*, non in tantam surrexisset audaciam, ut sacrilegas manus intulisset sacris vasibus Templi Jerosolymitani, non tot igni tradidisset domus, non in barbaram captivitatem tot mulieres cum prolibus abduxisset; ut taceam alia immanitatis impietatisque trophæa, quæ ubique locorum teste S. Scripturâ v. 23. citati cap. erexit, toti dominaturus orbi. Indulgendum tamen est *Antiocho*: quòd sine ulla mortis memoria tam abominandam & crudelem duxerit vitam. Barbarus erat; & hinc quod maternò biberat cum lacte, moribus eructabat. Sed quam veniam merebuntur Reges & Principes, à Christianis parentibus nati & educati, divinîs legibus imbuti, mille exemplis excitati, si & illi rejectâ penitens salubri mortis memoriâ pecorum more vivant, ipsis etiam Barbaris deteriora patrantes crimina? adeò, ut Sancta Mater Ecclesia verbis *Matthathie* exclamare inter lacrymas cogatur v. 7. capitis 2. *Va mihi: ut quid nata sum videre contritionem Populi mei!*

Doctrina 2.

Desumpta ex cap. 3. libri 1. Machab. in quo describitur fortissimi Juda Victoria de Apollonio & Serone &c.

N.417. *Considera*: **Q**uanta fortitudo & potentia vivat in exercitu, quinon armorum robore, aut hominum bellantium copiâ, sed Dei solius fiducia armatur. Pauci enim sub *Juda Machabæo* contra hostes penè innumeros in aciem egressi viri: cum Ducis sui hortatu spem firmam de adiutorio Dei concepissent, eò impetu in hostile agmen inveci sunt, ut teste S. Scripturâ citatò cap. *Contritus sit Seron, & exercitus ejus in conspectu ejus*. Sic eventus probavit: verissimâ existisse verba, quibus *Judas* milites suos reddidit animolos asserens hîc v. 19. *Non est differentia in conspectu Dei Cæli, liberare in multis & in paucis: quoniam non in multitudine exercitus Victoria, sed de Cælo fortitudo est.* Quid quæso prodest bellica virtus, Deo manum adiutricem retrahente? non enim teste regiò Prophetâ, *salvatur Rex per multam virtutem, & gigas*

gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Quid prodest in pugna equus, quando Deus non dirigit frænum? fallax equus ad salutem, in abundantia autem virtutis sue non salvabitur. Quid profunt in prælio hastæ, quando Deus ærea opponit scuta? quid emissi profunt in certamine globi, quando Deus eis eripit lædendi virtutem? Alphonfus Arragonum Rex filio suo contra Florentinos exercitum ducenti, hoc documentum dedisse legitur apud Panormit. lib. 3. de rebus Alphonf. *Victoria mihi crede non hominum disciplinis aut industriâ paratur, sed Dei optimi Bonitate & arbitrio.* Tempore Urbani II. in bello à Papa contra Turcas indicto, cum Antiochiæ eò angustiarum venissent Christiani, ut ingenti hostium agmine vallati, de omnium vita actum esse crederent; fiducia salutis in solum Deum positâ, invenere lanceam, quâ latus Christi è cruce pendens fuerat transfossus; hanc postquam parvulæ cohorti in hostem eunti prætulerunt, tantam in eis stragem edidère, ut centum millia Turcarum in acie ceciderint. Ita testatur Paulus Æmil. lib. 4. hist. franc. sin autem tam prosperò eventu certant illi, qui divinâ armati fiducia in materiali decertant prælio, quid ages o Christiane! qui diu noctuque fortissimos adversum te insurgere cernis hostes? nonne propria caro innumeris penè insultibus te impetit? & quomodo triumphum de ea canes, nî Dominus supponat manum suam? est non diffiteor insigne servandæ Castitatis scutum sensuum mortificatio, quò usa fuerat Sponsa Cantico- rum 4. exclamans: *Vadam ad montem myrrhe & ad collem thuris.* quò pariter usi sunt multi eximie puritatis viri. At tam forte non est, ut quandoque Veneris tela non penetrent; docuere illud lapsus Eremitarum, mortificationis diuturnò exercitiò celebrium, quorum alibi jam memini. Non nego: jejunium extinguere ardorem libidinis, castitatis verò lumen accendere teste S. Augustinò in Serm. de jejun. at per illud non tam frigida redduntur membra humani corporis, ut non quandoque à face nigri illius pueruli ignem concipiant. Non inficias eò fugam esse bonum castitatis præsidium, multorum exemplò probatum, at quis nescit: etiam in antris & speluncis cecidisse fortissimos Athletas, dum insidias hominum fugiendò, & vitandò commercia, carnem effugere non poterant. Sunt plura alia, ab Ascetis præscribi solita, tuendæ castitatis & debellandæ Veneris arma, quibus tamen omnibus præponderat firma in Deum fiducia: testatur enim sapiens: continentiam solò Datore Deò à se servatum

iri, & Gentium Doctor cum carne sua in arenam descensurus, id primò locò habuit, ut ter Dominum rogaret, ejus ope nixus. Planè hoc in bello tutiores nunquam erimus, quàm si dormierimus in thalamo divinæ fiduciæ: hinc S. Franciscus molestâ tentatione vexatus, intendens Orationi cum lacrymis, è Cœlo vocem excipit Wadingò teste hæc verba ferentem: *Francisce! si habueris fidem ut granum synapis, & dixeris monti, ut transeat, transibit.* Reposuit ille: quisnam Domine mons iste? responsum accepit: *mons est tentatio.* Quò auditò ille repetens lacrymas, exclamat: *Fiat mihi Domine sicut dixisti.* & statim sublata omni tentatione quievit. Regius Vates profitetur: se solò spei divinæ gladiò provisum, omnium tentationum cuneos penetrâsse securum. Ita ille Psal. 17. *Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.* Erat haud dubiè gravissimus labor Sponsæ, ascendere de deserto, innumeris ut credo tentationum spinis velut armis obsito: & tamen superatis illis omnibus ascendit velociter atque feliciter, deliciis adhuc affluens, ea solùm de causa, quòd innixa sit super dilectum suum. Hoc factum expendens S. Bernardus ait: *Frustra Sponsa nititur, si non innitatur. Omnia possible sunt innitenti super eum, qui omnia potest.* Ergo & tu Christiane Lector: ut ab hoste intestino invasus, ad palmam & coronam enitaris, innitere super Deum tuum, dicens cum fidelissimo Dei servo Juda: *Sicut fuerit in Cœlo voluntas (quæ utique semper prompta est ad ferenda auxilia, in te firmam spem ponentibus) sic fiat.* Versu ult. capituli citati.

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 4. libri 1. Machabaorum, in quo describuntur Juda Victoria de Gorgia & Lyfia obtenta. Zelus in restaurando Templo.

- N. 418. *Considera:* Judam, qui confessio interpretatur, postquam tam insignia de superatis hostibus erexit trophæa, ad restaurandum Templum se totum convertisse: ut sic doceat posteros vel maximè nos Christianos, quòd profligatis semel per sinceram confessionem animarum hostibus, peccatis videlicet expulsis, reparandus sit ille Cultus, quem Deus sibi impendi imperat, dicens: *convertimini ad me in toto corde vestro.* Joël. 2. *auferite Deos alienos de medio vestri.* Nullus autem morem geret tali Præcepto, qui aliquid in corde relinquit, quod crea-

creaturam sapit, qui amori proprio tanquam Idolo Altare dedicatum retinet. Hic Deus etiam in cordibus piorum teste *Henricò Boudon lib. solus Deus*, undequaque stabilivit solium suum, & in ipsa Sanctitatis exercitia sese insinuat. Ascendit palpita, ex quibus impugnatur: tenet regitque eorum corda, quorum linguâ sternitur, & fulminatur. Per ipsa jejunia, orationes & eleemosinas se ipsum firmat: sicque sibi placens, non curat aliis displicere: commune postponit proprio, labores odit, qui suum non tangunt bonum. Ut Prælati fiat, cupit subesse: servire non renuit, ut imperet: amat, ut ametur.

Jam in ipso Mundi exordio Deus iste adorari voluit à nostris protoparentibus, à quibus dein nativâ propagine in omnem se posteritatem diffudit. Erat prima protoparentum nostrorum cura de commodo proprio, quam dolosus serpens eorum mentibus ingessit, dicens: *cur precepit vobis Deus, ut non comederetis ex omni ligno Paradisi? Genes. 3. v. 2.* En! jubentur discutere mandatum Dei, an illud nihil deferat contrarium commodo proprio? fervebat quidem ignis maximus in anima Sponsæ erga Sponsum suum quando ille deferens caput rore plenum pulsavit cameram Sponsæ, rogans introumire Cant. *s. aperi mihi soror mea, quia caput meum plenum est rore.* reposuit illa suæ studiosa commoditatis; *exspoliavi me tunicâ meâ &c.* Cogitur ergo Sponsus perpeti injurias Cœli, caput exponere periculo morbi, ut parvulam incommoditatem non sentiat Sponsa surgendò, & induendo se vestibus. Apostoli à Magistro suo audientes, *Joan. 11. eamus in Judæam iterum, ut ibidem Lazarus vitâ functus acciperet vitam, quantocius opposuere: Rabbi nunc quarebant te lapidare, & iterum vadis illuc?* Verùm ut audierunt à Petro *Joan. 2. vado piscari.* illicò promptissimâ voce & mente conclamârunt: *venimus & nos tecum.* Agebatur hîc de discipulorum lucrò & commodò, per piscationem promovendo: ibi autem agebatur de alterius bono: & hinc secuta dispar responsio, ab amore proprio dictata. Columba licet avis sit innocentissima & sinceræ puritatis figura, non fuit tamen immunis à labe amoris proprii; nam ex Arca nuntii locò emissa, rediit quidem ad illam; sed ea tantùm de causa, quia non invenit, ubi requiesceret pes ejus. Tertiò emissa: postquam nec aquas, nec caligines, nec nubes reperit sibi obstantes, sed omnia optimis florentia fructibus, redire ad Arcam penitus desiit. Christiane Lector: nonne pectoris tui *Sanctuarium* hoc quoque amoris proprii Idolum conspurcat? eia! imiteris generosum Deo què
verò

verò devotissimum Judam, eligens cum ipso Sacerdotes, conscientia-
tæ Rectores, qui assistentiâ consiliisque suis mudent Sancta, & aufe-
rant lapides contaminationis in locum immundum. Cogitesque cum illo de
Altari Holocaustorum reparandò, quod per Idololum amoris proprii pro-
fanatum est. Ut impostertum in eo solius amoris Holocausta offeran-
tur in odorem suavissimum Domino.

Doctrina 4.

*Desumpta ex cap. 5. lib. 1. Machabaorum, in quo describitur: quomodo
Judas expugnârit Edom, Bean, & Timotheum, & quomodo Sacerdotes
sint cæsi, sine consilio exeuntes in prælium.*

N. 419. *Confidera:* **M**ultiplices Victorias, quas Duce Judâ contra varios ho-
stium insultus Judæi denuò reportârunt, Sacerdotum
cladem non nihil imminuisse, & exinde natum gloriæ splendorem
obfusçasse. Causam hujus cladis exponit S. Scriptura v. 67. citati
cap. dicens: *dum sine consilio exeunt in prælium.* Quod autem hîc Sa-
cerdotibus in prælîo materiali obtigit, id evenire solet Christianis in
prælîo spirituali, quod aggrediuntur absque prudentum Magistrorum
ductu & consiliis, ubi indiscretò zelò instigati mortificationis gladiò
in propriam abutuntur perniciem, quatenus, ut de illis asserit S. Greg.
M. moral. lib. 30. cap. 14. *non vitia carnis, sed ipsam carnem occidunt: &
dum insequuntur hostem, civem etiam trucidant.* Jejunîis, vigiliis, orandi
assiduitate, strati duritie, somni & quietis inopiâ, flagellorum & ci-
liciorum usu se ita emacerant, quasi à prima linea ad extremum us-
que punctum mediò non attactò perventuri: simillimi rosis, quæ
quo plus odoris emittunt, eò citius marcescunt; hinc inter ipsa pu-
gnæ spiritualis indiscreta primordia jam languent, torpent, fatigan-
tur, multumque est, si non ab aratro removeant manum, & respi-
ciant retrò, fracti instar arcûs, nimium intensi. Sancta Mater Eccle-
sia, Magistra discretissima, inter ipsa pœnitentiæ quadragesimalis la-
menta ad lætitiâ quandam pugiles suos exhilarat, cantans, cantari-
que jubens: *latare Jerusalem! gaudete cum lætitiâ, qui in tristitiâ fuistis &c.*
utque verbis facta correspondeant: hinc vult illâ die Organa per fe-
stivum pulsam animari, inde exhilarans jejunantium corpora & ani-
mas teste Innocentiò III. Pontifice, qui ait: *scitis charissimi, quia corru-
ptibile*

pibile corpus inter continuas anxietates non potest subsistere, nisi quandoque re-
 creationis medium, intercedat &c. Christiani hominis zelus & austerior
 vivendi modus debet lanceam Achillis imitari, quæ vulnerare simul,
 & curare poterat. Hinc asserit S. Bernardus Serm. 20. in Cantic. ze-
 lum tuum inflammet charitas, informet scientia, firmet constantia: sit fervidus, sit di-
 scretus, sit circumspectus, sit invictus, nec teporem habeat, nec discretione careat.
 Jacobi Patriarchæ regulam in regendis ovibus observatum observa-
 re oportet: Is nonnisi pedetentim progredi eas voluit, dicens: si
 oves meas in ambulando plus fecero laborare, morientur cuncti unâ die. Quare
 etiam regius Propheta de se canit Psal. 110. testimonia tua meditatio mea
 est, & consilium meum Justificationes tuae. Dicturus per hoc: non audio,
 quid modus primò primus, aut indiscretus fervor mihi faciendum
 suggerat; sed quid loquatur in me Dominus, quid illuminata à tan-
 to Duce ratio, quid jus, quid æquitas, quid discretio virtutum Ma-
 gistra suadeat? est enim certum juxta effatum Magni Gregorii Mo-
 ral. l. 28. c. 6. plerumque virtutem dum indiscretè tenetur, amitti:
 cum discretè intenditur, retineri. Discipuli Christi postquam retu-
 lere Magistro: quid effecissent prædicandò Populis Evangelium, non
 sunt iusti, ceptum laborem nullâ interpositâ requie, prosequi: sed ire
 seorsum in desertum locum, & requiescere pusillum. Inde S. Petrus di-
 discretionem edoctus Epist. 1. c. 4. admonet. Charissimi nolite peregrinari
 in fervore, qui ad tentationem vobis est. Ipse Magister ex itinere, quod
 pro hominum salute, & Patris æterni honore susceperat, quando re-
 dux ad puteum venit, sedit ibidem exspectans cibum & potum. Qua-
 re Christiane Lector: ut in pugna contra carnem & insitas ei passio-
 nes feliciter constanterque triumphes, id age, quod tibi agendum
 suadet S. Chrysost. homil. 16. in acta Apost. scribens: semper quod
 mediocritatem custodit, amabile est &c. Sicut qui cæco insidet equo, licet
 generosissimo, & ad gradiendum optime instructo: si per confrago-
 sa, & exitium minantia loca iter faciens, eum calcaribus nimis ur-
 geat, evidenti periculo vitæ se exponet; ita licet ardentissimo fla-
 gres zelò, nisi rationis discretionisque dictamine ipsum dirigas, gra-
 vissimè impinges. Quare Propheta regius zeli modum præscriptu-
 rus, hæc utitur phrasi: laudate Deum in chordis & organò. Ut enim chor-
 da citharæ, nisi quantum fas est extendatur, non sonat; nec etiam
 benè sonat, nimium extensa: sic virtutis studium, nisi fit viribus ac-
 commodum, erit inordinatum, & displicens Deo.